

Barbara Jurša

Anja Golob: *V roki*.

Maribor: Založba Litera (Zbirka Nova znamenja), 2010.

Anja Golob ima na zalogi več smisla za humor, kot je običajno pri slovenskih pesnikih. To se pokaže že pri branju naslova njene prve pesniške zbirke: na naslovnici je namreč njen priimek zapisan v isti vrstici kot naslov, tako da moramo pomisliti na pregovor "Bolje vrabec v roki kot golob na strehi". Zbirko sestavlja trideset pesmi, razporejenih v tri razdelke, ki s svojim zaporedjem ponazarjajo pesničino odpiranje navzven, v skladu z njeno odločitvijo za vstop v slovenski literarni svet. Ta odločitev prihaja pred bralca oziroma bralko kot tvegana, a emancipirajoča in nujna osamosvojitve zapisanega. Pesnica se pri tem opre na večpomenskost glagola "izdati", trdeč, da se mora izdati, da ne bi same sebe izdala, saj pomeni knjižna objava edino možnost za to, da je slišana ("... jaz segam vase in se obračam / odznotraj navzven / kar je izdano / je zunaj je tuje – / a sliši se le to / kar je izdano / drugo umolkne zakrkne / in vate odmre.") Tako razmišlja v zadnji pesmi, podobno samorefleksivno tuhtanje pa razkriva že *Nič takega – pesem* z začetka knjige: "Kak smisel bi imelo odganjati pesmi? / Kak smisel jih ima pisati, če ne / moreš biti Nelly Sachs ali Dane Zajc ali / Tomas Tranströmer?" Lirska subjektka odgovarja, da ne more, da ne bi pisala, saj se pesmi tihotapijo v njen vsakdan: "Vendar, pesmi pridejo. / Ko lulaš, ješ, bereš druge pesmi, / ko se učiš, plavaš, po orgazmih, / na predavanjih, ko šofiraš, ko presajaš rože. / Pridejo zaporedja besed, ki dovolj dobro zvenijo." Distancira se od romantičnega pogleda na pesnikovanje kot izbrano svečeništvo: "Jaz? / Nič, nič drastičnega. / Mene zgolj presenetijo zaporedja besed, / ki se ena drugi lepo prilegajo. / Potem si mislim, da je to pesem. / Nič takega." Kljub temu je pisanje ugledano kot pomemben vidik ustvarjalnega načina življenja, ki se dotika vprašanja, "kaj naj z vso to Svobodo", je skratka nezanemarljiva oblika koriščenja svobode, ki jo imamo kot posamezniki na voljo.

V prvem razdelku knjige, *znotraj*, so predvsem pesmi, v katerih avtorica predstavlja svoj izvor in identiteto, prikazati skuša svoj notranji, plodni, prisluškujoči prostor, kjer se porojajo njene pesmi, svojo pripadnost odrskim umetnostim (usojenost, ki naj bi jo nadnjo priklicalo njeno ime), odpira svojo zdravstveno kartoteko in upesnjuje svoje težave z očmi, ki jo prav tako pesniško opredeljujejo (v pesem, ki jim jo posveti, ob latinskih izrazih, ki jih uporabljajo zdravniki, vplete tudi igranje tenisa in Kosovelov avantgardizem), ter se obrača k svojim družinskim članom. Zbirko posveti svoji babici ter v eni od pesmi z veliko ljubezni naslika svojo mamo kot prestrašenega otroka, ki čudežno, brez ene same praske, preživi eksplozijo, v drugi neusmiljeno karikira bratovo samoljubje in egocentričnost. Vendar moramo biti previdni: med temi pesmimi so tudi takšne, za katere je že od daleč jasno, da ne vključujejo toliko avtobiografske snovi, temveč se prepuščajo "svobodni" domišljiji ter kritičnemu opazovanju sveta. In to velja za vso zbirko. Čeprav se zdi, da je v njej veliko "osebnoizpovednega", lahko v enaki meri zaslutimo obrise sanjskega in fantastičnega oziroma čisti literarni užitek izmišljanja in zamišljanja. V *besedi je moč* je denimo takšna pripovedna pesem, ki "dokazuje", da naše življenjske zgodbe določajo malenkosti: to, ali kupimo novorojenemu sinu kup časopisov ali šopek rož. Tudi pesem *Uncle Bum*, ki se poigra z drugim imenom za ZDA, je povsem očitno fikcija, kljub temu da spregovori v prvi osebi. Njena kritična ost leti na brezciljno životarjenje v kapitalizmu, življenje, ki ima precej zvezane roke in ki naravno išče izhod v samomoru.

Drugi, najobsežnejši sklop pesmi je naslovljen *med*, po svojem vmesnem položaju med *znotraj* in *zunaj* (zadnji sklop, *zunaj*, vsebuje le eno pesem in tako predvsem simbolično odpira vrata v pesniške zbirke, ki bodo prvcu predvidoma sledile), čeprav bi mu lahko naslov nadela kar sladkost "medu", saj je tematika večine vanj uvrščenih pesmi ljubezensko-erotična. Erotična in ljubezenska tema se zlijeta, kot na primer v *Podobi iz sanj*, ki v zbirki izzveni kot osrednja. *Med* se začne cediti z biseksualno pesmijo *Moja punca in moj fant*. Lirska subjektka je odločena bralca zabavati: "Moj fant se uči ruščine. Manjka mu en prednji zob, / zato se za pusta vselej našemi v zajca. Enkrat pa se je / v kavbojca, vendar mu ni nihče nasedel. Vsi so kričali / 'Pa gdje si, zeko?!'" Po nekoliko nadrealističnem in grotesknem opisu govorkine punce in njenega fanta, ki ne vesta drug za drugega, izvemo, da ta, potem ko se srečata, v trenutku postaneta neločljiva in da govorka "izvisi" ("Mene že davno ni več v sliki, / jaz sedim doma, pletem in pišem poezijo."). Erotika, ki je predvsem homoerotika, je posredovana v presenetljivih podobah. Tako se precej

prozaično naznačeni otroški spomini na počitnice v Istri in spomin na vonj nočnega morja poleti v pesmi z burkaškim naslovom *Morje v gatah* povežejo z vonjem ljubimkinega spodnjega perila.

Golobova svobodno posega po vsem, kar ji pomaga natančneje oblikovati in usmerjati njena pesniška hotenja: z zvočnim slikanjem upodobi (neuspešen) proces vzpostavljanja spletne povezave in porušenje komunikacijskih mostov med dvema ("hkhhhhhh ..."), s kombinacijo ločil gradi vizualno podobo pesmi in podčrtava njene pomene (v pesmi *Air-mail Love*) ter si za svoje duhovite namene prisvoji do šumnikov netolerantno formo, ki jo narekuje sporočilo sms (v pesmi *Zenske*). Posebnih zadržkov ne čuti niti do uporabe tujega jezika: v dveh pesmih materinščino zamenja angleščina.

V svojo govorico zna Golobova strniti obilje pomenov. V pesmi *Hakljanje* denimo naslovni pogovorni izraz zaobjame celo vrsto situacij: nanaša se na spolno osvajanje, na vzpostavljanje računalniške povezave in zabijanje klinov v plezalno steno. Tudi "stena" dobi v tem kontekstu nepredvidene pomenske razsežnosti: če na začetku besedila govorka potoži, da jo že od včeraj "tako boli nad Venerinim gričkom", doživi pesem udarno izzivalen zaključek z verzom: "Odločitev je padla Tomaž Humar bo v steno vstopil sam."

Ton njenega pesništva pa ni vedno razorožujoče lahkoten. Preberemo namreč tudi melanholične pesmi o razdvajajočih občutkih strahu in osamljenosti v dvoje. A tudi nekatere izrazito žalobne ljubezenske pesmi so vendarle pisane s sledjo igrive humornosti (denimo *Girl and Tree – Together*), tako da ne ustvarjajo samo čustvene globine, ampak pisano mešanico občutkov. Naletimo tudi na precej filozofsko obarvane pesmi, kakršna se avtorici na primer zapiše ob premišljevanju o Sapfinem verzu "Toda vse je treba tvegati, kajti ..." Prepoznaven se zdi predvsem njen ironičen glas, uglašen s trendom sodobne slovenske poezije, kot ga predstavljata Uroš Zupan in Katja Perat. Golobova dejansko uporabi precej zupanovsko gesto, ko zapiše: "Uroš Zupan je pesnik. / Nosi japonke in razpuščene lase. / Vêlik je, vêlik." Ena avtoričinih bolj privlačnih lastnosti je njena pripravljenost privzemati odrešilno sproščen pogled na stvari. Dober primer je dvovrstičnica z naslovom *Tragedija*, ki nosi posvetilo *Za Berlin* in se glasi: "mesto je tam / jaz sem pa tukaj." Podobno kratka in jedrnata ter s svojim prizemljenim "duhom" za zbirko značilna je čudovita pesem *Zen*, ki se z naslovom za korak oddalji od poetične poduhovljenosti: "kadar je nebo napeto / in so oblaki zadovoljni s seboj / ne potrebujem ničesar // kar je pravzaprav vedno".

Omeniti je treba še pesem *Mladi ljudje na vlakih*, ki je ena bolj suvereno izpeljanih. Gre za svojevrstno odo mladim, ki znajo ceniti neudobna

nizkocenovna potovanja ter si želijo potovati zaradi potovanja samega, zaradi nabiranja novih izkušenj, četudi takšna naravnost v očeh družbe ne vodi k doseganju vidnih rezultatov in se lahko enači z oklepanjem neodgovornosti. Pesem nekoliko nostalgичno in morda tudi uporniško izreka podporo tistim, ki si ne morejo veliko privoščiti, a znajo uživati življenje v njegovem teku. Zaradi čutno nazornih podrobnosti, ki jih podaja, smo kot bralci hočeš nočeš pripuščeni v odkrivanje skrite lepote smrdljivih in utrudljivih študentskih potovanj z vlaki.

Pisava Anje Golob zna torej teči od pripovednega do liričnega, od osvežujoče prostodušnega, hudomušno robatega in banalizirajočega do skrajno skoncentriranega, subtilnega in emotivno sugestivnega. Ko jo priporočamo v branje, pa hkrati upamo, da njeno najboljše pisanje šele prihaja.